

facinus perpetratum, et quod inclementia Saraceno-
rum et Græcorum impietate in esse remanserat,
relictum conterraneorum fœda avaritia, injustaque
hostilitas usurpavit, juris et pietatis tramite præter-
misso; namque jus belli, quod vocitant, tanquam
profanum ab Ecclesia Christiana depellitur. Idcirco
studio tuo ad antiquam possessionem placide retra-
here coneris, istique sacro cœnobio restitui cura-
bis, vigente in omnibus partibus Italiæ piissimi di-
lecti filii principis regis Francorum sanctione, ut
oomites, iudices quoque isthic Stratigo, et cathapani
absque figura iudicii ad Ecclesias res Ecclesiarum
revertantur. Præcipientes nos modo quod arma ho-
stilia conquiescant, ne monachi ad jurgia secularia
accedant, nec quæstiones inconsulto moveant, aut
ad instar audaciæ militaris in elationem propter
libertatem incidant. Absurdum videtur apud religio-
sus sancti Benedicti ecclesiasticam libertatem in
licentiam temerariam difformari, ne ministeria mo-
nachorum contemni a pravis hominibus videantur.
Sed quidquid querendum, vel respondendum præ-
fato vestro monasterio sit, per advocatorem hoc fa-
cere ne obliviscare, et si res Ecclesiarum a Græcis
principibus in Oriente, et in aliquibus in Italia ditio-
nibus Græcanici imperii Saraceno-
rum appulsu impie
devastata reperitur, lætamur in Domino, quod cito
ad omnia redintegrentur. Si quis autem post præfa-
tam regis Francorum piissimi sanctionem adversus
istud monasterium Cupersanense putet habere que-
relam, et apud te tanquam abbatem vel monachos
litem suam decidere aut deferre voluerit, volumus
et statuimus ut ante nos aut legatos nostros queri-
monia deferatur quo . . . iudicii sine personarum
acceptatione sua, cuique justitia Deo auctore serve-

tur. Præterea omnes libertates immunitatesve præ-
dicti monasterii, nec non libertates episcoporum, et
exemptiones sæcularium ab dilectis filiis imperatori-
bus et aliis fidelibus præmemoratis sacro cœnobio
totique conventui illius indultis, quorum diplomatem
a vesana hostium rabie sanctæ Ecclesiæ Romanæ
perduellium cremata major pars fuisse subdicitus
Dorotheus nobis retulit, auctoritate apostolica con-
firmamus et indulgemus, præcipientes ut presen-
tium seriem a dilecto in Christo fratre nostro biblio-
thecario in registris referri: ea omnia confirmatio-
nemque ipsam præsentis scripti patrociniis commu-
nimus. Si quæ ergo in futurum ecclesiastica sæca-
larisve persona hanc nostram confirmationis et
constitutionis paginam sciens contra eam temere ve-
nire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi
rebus suis congrua satisfactione prospexerit, pote-
statis honorisque sui careat dignitate, etamque divino
iudicio se existere de perpetrata iniquitate cogno-
scat, et a sanctissimo corpore, et sanguine Domini
nostri Jesu Christi repellatur. Amen. Amen. Amen.

Dat. Romæ, in monasterio sancti Anastasii per
manus Joannis bibliothecarii, et card. nostræ Ro-
mæ Ecclesiæ vii Kal. Decemb. anno Domini 815,
indict. 9, Pont. verò domni Leonis divina providen-
tia papæ III, anno 20.

Nicolaus presbyt. S. R. E. card. tit. sanctæ crucis
in Hierusalem.

Eustathius tit. sanctæ Praxedis presb. card. S. . .

Teophylactus S. R. E. card.

Stephanus S. R. E. tit. sancti Marci.

Bonifacius card. tit. S. . .

Joannes S. R. E. bibliothecarius.

ANNO DOMINI DCCCXVIII.

STEPHANUS IV

PONTIFEX ROMANUS.

NOTITIA HISTORICA IN STEPHANUM IV.

[Mansi, Conc. Collect., tom. XIV.]

Stephanus (a) natione Romanus ex patre Marino, D Hic a primæva ætate in patriarchio Lateranensi sub
(b) sedit annos septem, menses septem [mens. 7, d. 3]. sanctæ memoriæ domino Adriano papa nutritus

(a) *Stephanus*. Anno Domini nostri Jesu Christi
816, vigesima secunda mensis Junii, in locum Leonis
tertii Stephanum IV in sacris canonibus et discipli-
nis optime versatum clerus Romanus unanimi con-
sensu subrogavit. Cum pacis et unionis impetrandæ
gratia secundo mense suæ creationis, ut refert
Ammoinus, ad Ludovicum imperatorem in Gallias
profectus esset; præter ea que supra recenset
Anastasius, quidam auctor incertus, sed tamen

verus, in Vita Ludovici cap. 38 et 39, hæc conti-
gisse scribit: « Imperator antem ejus (Stephani
papæ) adventu præcognito, Beruhardo quidem ne-
poti eum comitari jussit. Sed et appropinquantibus
alios missos, qui eum cum debito honore perduce-
rent, direxit. Ipse autem adventum ejus Rhemis
sustinere statuit. Cui etiam obviam Hildebaldum ar-

(b) *Sedit annos septem, menses septem*. Step-
hanum, postquam e Gallia Romam revertisset, tribus
duntaxat mensibus superstitem fuisse, post auctori-

* Ademarum plerique solent appellare.

atque educatus, nobili prosapia atque clarissimo genere ortus, adhuc in parva ætate ad discendam sacre disciplinæ scientiam studiosius vigilabat. Defuncto vero sanctæ memoriæ jam præfato domino Adriano papa; in locum ejus dominus Leo papa successit. Qui prædictum dominum Stephanum conspiciens bonæ conversationis atque humilitatis, eum ad subdiaconatus ordinem promovit.

Quem magis ac magis spiritualibus studiis vacare conspiciens, domino annuente ad diaconatus culmen eum provehit, et ex tunc multipliciter spiritualibus pollens studiis, maximam tam ad evangelizandum populo solertè ac clare divina atque evangelica verba, quamque ad exercendam ecclesiasticam traditionem gessit curam. Et ita Spiritus sancti gratia in ejus corde refulsit, ut in omnibus efficax idoneusque comprobaretur. Sicque factum est ut dum de hac vita migraret ante præfatus dominus Leo papa, illico, dum ferventissimo affectu a populo Romano diligeretur, idem præcipuus ac sanctissimus vir Stephanus ad sacrum pontificatus culmen est electus. Qui omnes uno affectu, parique amore cum ad ecclesiam beati Petri apostoli perducentes, Dei ordinante providentia, papa orbis consecratus est.

Hic sanctissimus vir in pontificatu jam positus,

chicapellanum sacri palatii, Theodulphum episcopum Aurelianensem, Joannem Arelatensem, aliorumque ministrorum ecclesiæ copiam procedere jussit, indutus sacerdotalibus. Ad ultimum imperator militario a monasterio sancti confessoris Remigii, et tanquam beati Petri vicarium honestissime suscepit, descendente ex equo excepit, et ecclesiam intrante manu propria sustentavit, præcipientibus pro tanta exultatione variis ecclesiæ ordinibus: *Te Deum laudamus*, et reliqua. Quo hymno finito, laudes imperatori debitas clerus Romanus conclamavit, quarum finem dominus apostolicus oratione complevit. His expletis intra domus penetralia concessum est, expositisque causis sui adventus, et benedictione panis ac vini simul participata, imperator ad civitatem rediit: dominus apostolicus ibidem remansit. » Hæc de pontificis ad imperatorem accessu in Vita Ludovici. Theganus Trevirensis chorepiscopus, in libello (cui Wilfridus Strabo præfationem præposuit) de Gestis Ludovici, capit. 16, 17, 18.

* De pontificis pedibus a Ludovico tertio adoratis, de corona imperii Ludovico ejusve uxori Irmingardæ imposita, ejusve, dum Romam revertisset, obitu miraculis clarissime illustrato, hæc ait: « Stephanus statim postquam pontificatum suscepit, jussit omnem populum Romanum fidelitatem cum juramento promittere Ludovico. (Ut nimirum tumtuantes eo modo coerceri possent.) Et dirigens legatos suos ad supradictum principem, nuntiavit ei ut libenter eum videre voluisset in loco ubique sibi placuisset. Quod audiens, magno tripudio repletus cœpit gaudere. Et confestim jussit missos suos obviam ire sancto pontifici cum salutationibus maximis et servitia preparare. Perrexit post missos dominus Ludovicus obviam supradicto pontifici obvians ei in campo magno Rhemensium. Descendit uterque de equo suo. Et princeps prosternens omni corpore in terram tribus vicibus ante pedes tanti pontificis, et tertiâ vice erectus salutavit pontificem istis verbis, dicens: *Benedictus qui venit in nomine Domini, Deus Dominus, et illuxit nobis*. Et respon-

* Videndus quoque Flodoardus, lib. II. Rhemensis Historiæ, cap. 19.

tatem Thegani supra recitatam testatur Aimoinus his verbis: « Stephanus non duobus post consecrationem suam exactis mensibus, quam maximis itineribus ad imperatorem venire contendit; » et infra, de tempore reditus subiungit: « Tertio postquam Romam venerat mense nondum exacto circiter octa-

pro confirmanda pace et unitate sanctæ Dei Ecclesiæ, ad Franciæ arreptus est iter apud piissimum et serenissimum dominum Ludovicum imperatorem. Qui cum in Franciam pervenisset, tanto honore atque exaltatione a prædicto piissimo principe atque Francorum populo susceptus est, quanto vix lingua narrari potest. Et tantam illi Dominus gratiam largiri dignatus est, ut omnia quæ ab eo poposcisse dignoscitur, in omnibus impetrarit.

In tantum ut idem piissimus princeps pro illius amore in finibus Franciæ, super omnia dona quæ ei largitus est, curtem de suo proprio fisco beato Petro apostolo perpetuali usu per præceptionis paginam concessit. Idem vero sacer antistes exemplum sumens Redemptoris nostri, qui pro nobis de caelis dignatus est descendere et de captivitate diaboli nos eripere, omnes exules qui illic captivitate tenebantur propter scelera et iniquitates suas quos in sanctam Ecclesiam Romanam et erga dominum Leonem papam gesserunt, pro pietate Ecclesiæ secum reduxit. Fecit autem in ecclesia beati Petri apostoli ad Vincula thymiamaterium de argento de super deaurato pensans libras. ....

Item similiter fecit gabathas et de argento pensantes libras. .... Similiter fecit vela holoserica

dit pontifex: Benedictus sit Dominus Deus noster, qui tribuit oculis nostris secundum David regem videre. Amplexantes enim se et osculantes pacifice perrexerunt ad ecclesiam. Qui cum diu oraverunt, erexit se pontifex et excelsa voce cum clero suo fecit ei laudes regales.

« Postea pontifex honoravit eum magnis honoribus et multis, et reginam Irmingardam, et omnes optimates et ministros ejus. Et in proxima die Dominica in ecclesia ante missarum solemniam coram clero et omni populo consecravit eum, et unxit ad imperatorem, et coronam auream miræ pulchritudinis et pretiosissimis gemmis ornatam quam secum apportaverat, posuit supra caput ejus. Et Irmingardam reginam appellavit Augustam, et posuit coronam auream super caput ejus. Quandiu ibi erat beatissimus papa, quotidie colloquium habebant de utilitate sanctæ Dei Ecclesiæ. Post quod dominus imperator eum honoravit magnis et innumeris donis tripliciter et amplius quam suscepisset ab eo, sicut semper solebat agere, magis dare quam accipere. Dimisit eum ire Romam cum legatis suis, quibus præcepit ubique in itinere suo honestum exhibere servitium. Postquam Romam venit, non post multos dies claruit Dei manifestatione in nonnullis miraculis quod ipse verus erat vivens Dei cultor. »

Decretum quod sub nomine Stephani IV de Romani pontificis electione nostat distinct. 33, canon. 24, *Quia sancta*, Stephani papæ esse non videtur: tum quod hæc in re impostores schismatici, ut supra visum est, frequenter Ecclesiæ imponere studuerint; tum etiam quod Ludovicus imperator in constitutione sub initium Paschalis papæ a se edita de donatione facta Romanæ Ecclesiæ, electionem et coronationem Romani pontificis liberam esse, neque ad aliud teneri et obligari voluerit, quam ut post sui electionem et consecrationem imperatoriam majestatem, prout successor Stephani Paschalis fecisse conspicitur, hæc de re certiores reddat. Constitutionem ipsam Ludovicus recitat Gratianus dist. 63, canone 30: *Ego Ludovicus*, sed imperfectam et mutilam. Sev. Bix.

vum Kalendas Februarii diem obiit. » Unde necessum est errore librarii factum esse ut loco septem mensium, ut apud Anastasium hic, ab aliis septem dumtaxat anni; a quibusdam autem septem anni et septem menses substituit reperiantur. Vide Baron. anno 817, n. 1. Id.

cum periclysi de fundato numero.... Imo et in eadem ecclesia fecit vestem de chrysoclavo cum geminis habentem historiam beati Petri apostoli. Item fecit vela de fundato numero.... Et in monasterio ubi supra fecit calicem de auro cum gemmis ornatum pensantem libras.... Et patenam de argento desuper deauratam pensantem libras... Item fecit crucem de auro cum gemmis ornatam pensantem libras.... Fecit autem prædictus et venerabilis præclarus pontifex in Sancto Theodoro in Sabello crucem de auro cum gemmis ornatam, et calicem de argento pensantes libras....

Fecit autem prædictus venerabilis et præclarus

A pontifex in basilica beati Petri apostoli Ad Vincula patenam et calicem de argento desuper deaurato pensantes libras.... Item ubi supra, fecit coronam de argento cum pendentibus suis pensantem libras... Enimvero et in oratorio sanctæ Barbaræ martyris in Subura fecit vestem de fundato. Nec non et in basilica beatæ Helenæ fecit vestem de fundato. Ille divina vocatione de hac luce subtractus ad æternam migravit requiem. Sepultus vero est in basilica beati Petri apostoli. Fecit autem ordinationem unam in mense Decembrio, presbyteros novem, diaconos quatuor, episcopos per diversa loca numero quinque : et cessavit episcopatus dies duos.

ANNO DOMINI DCCCXXIV.

PASCHALIS I,

PONTIFEX ROMANUS.

NOTITIA HISTORICA IN PASCHALEM I.

[Mansi, Coll. Concil. ampl., tom. XIII.]

(a) Paschalis, natione Romanus, ex Patre Bonoso, sedit annos septem, menses quinque [tres], dies sexdecim [17]. Qui a primævo ætatis suæ divino cultui mancipatus, atque in sacrosanctæ Ecclesiæ patriarchio studiis divinæ salutiferæque Scripturæ imbutus, tam in psalterio quamque in sacris paginis Novi ac Veteris Testamenti specialiter eruditus. Elegans atque in omni bonitate perfectus, subdiaconus quidem factus, et postmodum diaconus atque presbyter honorifice consecratus est.

Erat autem vir sanctus, castus, pius, innocens, magnanimus, loquela devotus, pudicitia plenus, et nimis hilariter jucundeque in elemosynis pauperum cuncta quæ habebat opportune distribuens. In colloquiis ergo divinis frequentius cum religiosis ac sanctis monachis sedula observatione die noctuque insistebat, et in orationibus ac vigiliis quotidianisque

B jejuniis humiliter atque honeste vigeat. Quem dum prædecessor ejus dominus Leo ter beatissimus papa tantis studiis pervigilem et religionis devotum conspexisset, tunc ei monasterium beati Stephani primi martyris, juxta basilicam beati Petri principis apostolorum, ad regendum commisit; quia scriptum est: *Nemo lucernam accendit, et in abscondito ponit, neque sub modio, sed super candelabrum, ut qui ingreditur lumen videant (Matth. v).* Unum qui summet vitæ hujus temporalis lucra pro æterna sobrie atque utiliter moderando correxit, et exemplum bene vivendi in subditis, et correctionem pietatis religiosius exornavit. Qui etiam gratiam hospitalitatis in peregrinis et claudis, qui ob amorem beati Petri apostoli de longinquis regionibus ad ejus limina occurrebant, utiliter præparans necessaria subministrabat, et occulte quibus agebant hilariter erogabat.

(a) Paschalis. Anno 817, quinto Kalendas Februarii, Paschalis miraculo incendii extincti clarissimus, miro totius populi ac cleri consensu ex monasterio invitatus ad pontificatum assumptus, statim de sui reluctantis electione Ludovicum certior reddidit. Paulo post missa ad Ludovicum secunda legatione petebat, inquit Theganus in Rebus a Ludovico gestis, controversiam de finibus Dalmatarum, Romanorum et Sclavorum dirimi: quid vero ea legatione impetraverit non constat. Iconoclastæ orthodoxos gravissime persequuntur, et quibus martyrii gloriam invidabant, gravissimis carcerum et exiliorum poenis et ærumnis affligebant. Hanc rem Theodorus Studita clarissimus confessor, scriptis ad Paschalem litteris, missisque ad eundem binis legationibus, qua injuria orthodoxum confessorum persecuti fuerint commemorat, et simul auxilium ac defensionem adversus eosdem implorat. Quas cum ille una cum legatis benevole accepisset, ad Theodorum aliosque Orientales epistolas consolationis plenissimas reddidit. Addidit legationem, quam describit Anastasius supra. Theodorus pseudopatriarcha Constantinopolitanus miserat apocrysiarios, ut hac via furtim communionem ecclesiasticam subripcret: verum pontifex de eorum adventu certior redditus, eosdem ne quidem accessu in urbem dignos esse voluit. Hæc ex Michaelo et Theodoro Studita Baroniis anno 817.

C Ludovicus imperator post obitum Irmingardis imperatricis de nobilissima stirpe Bavarorum, duxit uxorem Judith, filiam Huelphi comitis, eamque Augustæ titulo condecoravit. (*Annales Francorum.*) Leoni Armeno in Oriente occiso subrogatus est Michael Balbus, qui cum edicto omnes exules orthodoxos revocasset, septennali persecutione sublata pacem Ecclesiæ reddidit optatissimam: hac de causa Theodorus exilio liberatus litteras scribit imperatori, eumque velut orthodoxæ fidei professorem per errorem valde commendat. Cumque Michael imperator mandasset catholicos cum hæreticis Iconomachis convenire, atque una simul de fidei dogmatibus agere, catholici privatim ceuentes, unanimi consensu responderunt illicitum esse et canonibus ecclesiasticis contrarium, ut catholici cum hæreticis conveniant. Quare enixe rogant et impetrarunt, ne quid contra canones agere juberentur.

D Ab hoc pontifice Lotharii Romam veniens coronatus est imperator. Quod dum factum esset, orta seditione Romæ occisi sunt duo primarii Romæ Ecclesiæ viri, de quorum nece cum Paschalis in odium Lotharii suspectus haberetur, præstito jramento se legitime ab adversariorum calumniis expurgavit. (*Auctor ritæ Ludovici, in Francorum annalibus.*) Sev. BINN.